

Statnett SF
Nydalen alle 33
Postboks 4904 Nydalen
0423 OSLO

Miljø-, transport- og anleggsplan (MTA)

Dokumenttittel

MTA for nye Fagrafjell transformatorstasjon

Gradering
Åpen

Prosjektnummer
10333

Arkiv
17/01601

Ansvarlig enhet
BAP

Dokumentnummer
17/01601-66

Antall sider + vedlegg
19 + vedlegg

Oppdragsgiver

Oppdragsgivers kontakt

Bestillingsnummer

Sammendrag, resultat

Foreliggende miljø-, transport- og anleggsplan (MTA-plan) gjelder for bygging av ny Fagrafjell transformatorstasjon. Det er utarbeidet en egen MTA-plan for bygging av 420 kV-ledning mellom Lyse og Fagrafjell stasjon.

Denne MTA-planen svarer på kravene i OEDs konsesjonsvedtak og NVE sine retningslinjer for MTA-planer. Planen redegjør for hvordan anleggsarbeid skal gjennomføres, hvilke hensyn som skal tas og hvilke arealer som skal berøres. Planen skal være godkjent av NVE før anleggsstart.

Hensikten med MTA-planen er å sikre at det blir tatt nødvendige miljøhensyn i planlegging og bygging av transformatorstasjonen. Utarbeidelse og implementering av MTA planen inngår som en del av konsesjonsvilkårene fra NVE.

Distribusjon

Versjon.
0
1.0

Dato:
31.05.2019
28.10.2019

Revisjonsbeskrivelse
Utkast
NVE godkjenning

Utarbeidet:
Lars Størset
Jonathan Smith

Kontrollert:
Ingrid Myrteit/John Arild Breimo
John Arild Breimo/Steinar Bygdås

Godkjent:
Steinar Lindseth Bygdås
Ingrid Myrteit

Innhold

1. INNLEDNING	4
1.1 Bakgrunn og avgrensning.....	4
1.2 Mål og hensikt med MTA-plan.....	4
1.3 Prosess og formelle krav.....	4
1.3.1 Anleggskonsesjon.....	4
1.3.2 Anleggseier.....	5
1.3.3 Konsesjonsvilkår.....	5
1.3.4 Status for andre planer og lover.....	6
1.4 Kunnskapsgrunnlag.....	7
1.5 Miljøstyring i prosjektet.....	7
1.5.1 MTA implementering og oppfølging.....	7
1.5.2 Varslingsrutiner og endringshåndtering.....	7
1.5.3 Informasjon og kommunikasjon.....	8
2. PROSJEKTBEKRIVELSE	9
2.1 Tekniske planer.....	9
2.1.1 Prosjektering av anlegget.....	10
2.1.2 Ny adkomstvei.....	10
2.1.3 Vannhåndtering.....	10
2.1.4 Massedeponi.....	11
2.2 Endringer fra konsesjonsgitt tiltak.....	11
2.3 Dialog med berørte.....	11
2.3.1 Kontakt med berørte myndigheter.....	11
2.3.2 Kontakt med Lyse Elnett.....	11
2.3.3 Kontakt med berørte grunneiere og rettighetshavere.....	11
2.4 Faglige vurderinger / Forarbeider.....	12
2.4.1 Kulturminner.....	12
2.4.2 Drenering av vann og myr.....	12
2.4.3 Hensyn til hekkende fugler.....	13
2.4.4 Hensyn til vaktel.....	13
2.4.5 Verdifull naturtype.....	13
2.4.6 Systemvurdering Fagrafjell-Stølaheia.....	14
2.5 Prosjektets fremdriftsplan.....	14

3. BESKRIVELSE AV ANLEGG SARBEIDET	15
3.1 Fossilfri anleggsplass.....	15
3.2 Transport.....	15
3.3 Anleggsområdet.....	15
3.3.1 Riggplasser.....	16
3.3.2 Massetak.....	16
3.3.3 Midlertidige massedeponier	16
3.4 Skogrydding.....	16
3.5 Forurensning.....	16
3.6 Drikkevann	17
3.7 Naturmangfold.....	17
3.8 Kulturminner	18
3.9 Landbruk og skogbruk.....	18
3.10 Friluftsliv og reiseliv	18
3.11 Terrenginngrep og istandsetting	19
VEDLEGG	20

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn og avgrensning

Denne miljø-, transport- og anleggsplanen (MTA) er utarbeidet for arbeid knyttet til ny Fagrafjell transformatorstasjon. En egen MTA er utarbeidet for ny 420 kV-ledning mellom Lyse og Fagrafjell. Både ledningen og stasjonen er omfattet av samme anleggskonsesjon.

1.2 Mål og hensikt med MTA-plan

I Olje- og energidepartementets (OED) konsesjonsvedtak stilles det krav om utarbeidelse av en miljø-, transport- og anleggsplan (MTA). MTA-planen er en detaljplan som skal sikre at konsesjonspålagte areal- og miljøkrav blir ivaretatt ved bygging og drift av anlegget. Planen beskriver også hvilke hensyn som skal tas av utbygger for at skadene på og ulempene for ytre miljø skal begrenses så mye som mulig.

Statnett har som konsesjonær ansvar for at MTA-planen følges. MTA-plankravene inngår i kontraktene med entreprenørene for alle faser og gjelder forarbeider og bygging. MTA beskriver videre krav til opprydning etter anleggsarbeidet er avsluttet, og hvordan organiseringen av internkontroll og tilsyn skal gjennomføres under utbyggingen. Relevante krav i planen vil bli videreført til driftsfasen av anleggene.

Statnett bruker MTA-planen som et aktivt verktøy for å sikre at anleggsarbeid gjennomføres med minst mulig skade til miljø og ulempe for omgivelsene.

MTA-planen inneholder kart som viser arealbruksgrensen, med restriksjoner, konsesjonsgitte tiltak og midlertidig arealbruk (vedlegg 1).

1.3 Prosess og formelle krav

1.3.1 Anleggskonsesjon

Tiltakene i denne MTA-planen ble meddelt anleggskonsesjon den 20. september 2019 (referanse OED16/3829).

Konsesjon for midlertidig omlegging av eksisterende 300 kV Bjerkreim - Stokkeland ble gitt i desember 2018 (NVE-referanse 200902400). Det ble utarbeidet en egen MTA-plan for den midlertidige omleggingen av ledningen, og denne ble godkjent av NVE 4. mars 2019.

Konsesjonsvedtaket baserer seg på følgende konsesjonssøknader/tilleggssøknader

- Oktober 2014. Tilleggssøknad – ny 420 kV-forbindelse Lyse-Stølheia
- April 2015. Tilleggssøknad II – Lyse-Stølheia
- Desember 2016. Konsesjonssøknad – Ny 420 kV-forbindelse Lyse-Fagrafjell
- Mai 2017. Tilleggssøknad – Lyse-Fagrafjell
- Februar 2018. Tilleggssøknad - Ny 420 kV-forbindelse Lyse-Fagrafjell

- April 2018. Tilleggssøknad - Riving av Stokkeland transformatorstasjon og omlegging av 300 kV-ledninger

Kopi av konsesjonsvedtak, konsesjonssøknader og tilhørende dokumenter er tilgjengelig på Statnett sin nettside, www.statnett.no.

1.3.2 Anleggseier

Tiltaket omfattet av denne MTA-planen vil eies av Statnett SF og Lyse Elnett AS. En nærmere beskrivelse av de konsesjonsgitte anleggene gis i kap.2.1.

Anleggseier	Kontakt informasjon
Statnett SF Nydalen allé 33 Postboks 4904 Nydalen 0423 OSLO Organisasjonsnr. 962986633	<u>Sentralbord:</u> 23 90 30 00 <u>Prosjektleder:</u> Steinar Lindseth Bygdås steinar.bygdas@statnett.no Tlf. 23 90 36 42
Lyse Elnett AS Postboks 8124 4069 STAVANGER Organisasjonsnr. 980038408	<u>Sentralbord:</u> 51 90 80 00 <u>Prosjektleder:</u> Jan Terje Larsen Janterje.larsen@lyse.no Tlf.: 51 90 86 24

1.3.3 Konsesjonsvilkår

Konsesjonsvilkår knyttet til arbeid i denne MTA-planen oppsummeres i Tabell 1 sammen med det relevante kapittelet i MTA-planen.

Tabell 1. Konsesjonsvilkår og relevant kapittel i MTA-planen

Konsesjonsvilkår	Relevant kap.
<ul style="list-style-type: none"> • Anlegget skal være ferdigstilt og idriftsatt innen fem år fra endelig konsesjon, dvs innen 20.september 2024 	2.5
<ul style="list-style-type: none"> • Anlegget skal bygges, drives, vedlikeholdes og nedlegges i henhold til MTA-planen, som utarbeides av konsesjonæren og godkjennes av NVE før anleggsstart. Planen skal utarbeides i samsvar med NVEs veileder om utarbeidelse av MTA-plan for anlegg med konsesjon etter energiloven. MTA-planen skal utarbeides i kontakt med berørt kommuner, kulturminnemyndighetene, Fylkesmannen i Rogaland, grunneiere og andre rettighetshavere. Planen skal gjøres kjent for entreprenører. 	1.1 & 2.3
<ul style="list-style-type: none"> • Konsesjonæren har ansvar for at planen følges. 	1.5
<ul style="list-style-type: none"> • Anlegget skal til enhver tid holdes i tilfredsstillende driftsmessig stand i henhold til MTA-planen og evt. andre vilkår/planer. 	1.5
<ul style="list-style-type: none"> • Konsesjonæren skal foreta en forsvarlig opprydding og istandsetting av anleggsområdene, som skal være ferdig senest to år etter at anlegget eller deler av anlegget er satt i drift. 	3.11

Konsesjonsvilkår	Relevant kap.
<ul style="list-style-type: none"> Konsesjonæren skal avklare undersøkelsesplikten etter kulturminneloven §9 før MTA-planen blir godkjent. 	2.3.1 & 2.4.1
<ul style="list-style-type: none"> MTA skal beskrive og drøfte hvordan fysiske inngrep i utvalgte naturtyper skal begrenses, både i anleggs- og driftsfase. Det skal også beskrives hvordan det skal tas hensyn til andre viktigere naturtyper og truede arter. 	2.4.5
<ul style="list-style-type: none"> MTA skal beskrive og drøfte hvordan Statnett skal sikre seg mot å påvirke dreneringen av vannforekomster og myrer. 	2.4.2
<ul style="list-style-type: none"> Kjente hekkeplasser for hubro skal kartlegges for å avdekke hvorvidt de er i bruk. Det skal vurderes om/hvordan anleggsarbeidet kan tilpasses slik at aktive hekkeplasser for hubro ikke blir unødvendig forstyrret. Særlig skal det vurderes om helikoptertransport kan legges utenom hekkeperiodene, eller foregå i ruter som ligger i størst mulig avstand til kjente reirlokalteter som er i bruk. Området rundt Fagrafjell transformatorstasjon unntas fra dette kravet. 	2.4.3
<ul style="list-style-type: none"> MTA skal beskrive og drøfte hvordan anleggsaktiviteten i rimelig grad kan tilpasses hekkeperioden for hubro, dagrovfugler og lommer. 	2.4.3
<ul style="list-style-type: none"> MTA skal beskrive og drøfte en plan for hvordan hekkeplassen for hubro, som ligger 1 km fra transformatorstasjonen på Fagrafjell, best mulig kan skjermes. Det forutsettes at hekkeklokaliteten følges opp før anleggsstart for å få undersøkt om den samlede anleggsaktiviteten vil påvirke lokaliteten negativt. 	2.4.3
<ul style="list-style-type: none"> MTA skal beskrive og drøfte mulige hensyn som kan ivareta vaktel ved Fagrafjell stasjon. 	2.4.4
<ul style="list-style-type: none"> MTA skal beskrive og drøfte hvordan Statnett i samråd med Fylkesmannen i Rogaland og de to berørte kommunene skal bidra med dekning av rimelige kostnader fortrinnsvis til eksisterende skjøtselstiltak av kystlynghei i Time og Sandnes kommuner, som kompensasjon for forekomsten av kystlynghei som går tapt eller forringes av utbyggingen. 	2.4.5
<ul style="list-style-type: none"> MTA skal beskrive hvordan hensynet til dyr på beite kan ivaretas under anleggsarbeid. 	3.9
<ul style="list-style-type: none"> MTA skal beskrive og drøfte sikring og merking av kulturminner i anleggsperioden, for å unngå at anleggsarbeid påfører skader eller ødelegger kulturminner. Dette gjelder særlig der Statnett vil bruke eksisterende veier som går gjennom kulturminnefelt, i områder der Rogaland fylkeskommune har påpekt at anlegg kommer tett inntil kjente kulturminner og i områdene rundt Fagrafjell transformatorstasjon. 	3.8
<ul style="list-style-type: none"> MTA skal beskrive og drøfte hvordan å ytterligere sikre kildeverdier knyttet til ødegårdsanlegget og eventuelle funn som blir gjort der transformatorstasjonen skal bygges. Det skal på kulturminnemyndighetens anmodning tas ut en pollensøyle, dersom det er myr egnet for dette i området. 	2.4.1
<ul style="list-style-type: none"> MTA skal beskrive og drøfte tiltak for å begrense ulemper og hinder for brukere av viktige turstier og utfartsområder i anleggsperioden, bl.a. varsling og skilting som ivareta allmennhetens sikkerhet. Det stilles særskilt vilkår om iverksetting av tiltak for å tilrettelegge for at turstien til utfartsområdet Syngø kan brukes i anleggsperioden. 	Error! Reference source not found.
<ul style="list-style-type: none"> Statnett skal i samarbeid med Lyse Elnett gjennomføre utredninger av videre netttiltak for å redusere sårbarheten i nettet mellom Fagrafjell og Stølaheia. 	2.4.6

1.3.4 Status for andre planer og lover

Det innhentes dispensasjon fra kulturminneloven for det fredede kulturminnet som berøres av stasjonsprosjektet. Arbeid som kommer i konflikt med kulturminnet vil kunne igangsettes etter at dispensasjonen foreligger.

1.4 Kunnskapsgrunnlag

MTA-planen baserer seg på innhentet kunnskap fra søknad og konsekvensutredningene, i tillegg til oppdaterte opplysninger fra offentlige databaser som for eksempel Naturbasen, Askeladden og artskart. I tillegg er det innhentet data som er unntatt offentlighet fra fylkesmannen i Rogaland. Lovpålagte §9-undersøkelser er utført av Rogaland fylkeskommune.

Innstillingene fra NVE i saken og konsesjonsvedtaket fra OED er lagt til grunn for planen.

Statnett har kartlagt og vurdert risikoforhold som kan oppstå for miljø, landskap og omgivelser.

1.5 Miljøstyring i prosjektet

Miljøstyring og -kontroll er en integrert del av Statnetts kvalitetssystem. Oppfølging av miljømål er en del av mål- og resultatstyringen i Statnett, der natur og miljø vektlegges på linje med tekniske og økonomiske hensyn i beslutninger.

I energilovforskriften (ny §3-7) stilles det krav om at konsesjonæren skal sørge for å innføre og praktisere internkontroll. Det er «krav til miljø og landskap» som skal ivaretas gjennom denne internkontrollen.

Som følge av Statnetts egen miljøstyring og kravene stilt gjennom energilovforskriften, gjennomføres det en systematisk planlegging, rapportering og miljøoppfølging av bygging og drift av anleggene. Nødvendige risikoanalyser utføres av de ulike aktivitetene forbundet med utbyggingsprosjekter.

1.5.1 MTA implementering og oppfølging

Statnett, som konsesjonær, har ansvar for at MTA-planen følges. MTA-planen inngår og følges opp som en del av kontrakt mellom Statnett og entreprenørene.

Statnett har et eget avvikshåndteringssystem som benyttes for å registrere og følge opp avvik og uønskede hendelser. Statnett stiller også krav om at entreprenøren har egne avvikshåndteringssystemer som skal innebefatte ytre miljø. Ved større avvik fra MTA-planen skal Statnett varsle NVE.

1.5.2 Varslingsrutiner og endringshåndtering

MTA-planen er et konsesjonsvilkår og skal være godkjent av NVEs miljøtilsyn før anleggsarbeidets oppstart. Ved behov for endringer i MTA-planen, skal Statnett varsle NVE og sørger for nødvendig tillatelser fra relevante myndigheter og berørte grunneiere.

1.5.3 Informasjon og kommunikasjon

Statnett vil sørge for å informere omgivelsene på en tilstrekkelig måte under anleggsarbeidet, dette kan være i form av informasjonstavler, informasjon i lokal media eller eventuelt i direkte kontakt med berørte parter.

Grunneierkontakt hos Statnett er hovedkontakt mot grunneiere.

Informasjon om prosjektet og den siste versjonen av MTA-planen er tilgjengelig under prosjektsiden på www.statnett.no ('Her bygger vi' – 'Region sør').

2. PROSJEKTBESKRIVELSE

Statnett planlegger en ny transformatorstasjon på Fagrafjell. Tiltaket berører Time og Sandnes kommuner i Rogaland fylke. Transformatorstasjonens beliggenhet vises i figur 1 og beskrives nærmere i kap.2.1.

Parallelt med søknad om ny transformatorstasjon er det søkt om riving av Stokkeland transformatorstasjon. Det utarbeides en egen plan for riving av Stokkeland transformatorstasjon.

Ny Fagrafjell transformatorstasjon er et samarbeid mellom Statnett og Lyse Elnett. Transformatorstasjonen vil bestå av et transmisjonsnettanlegg som vil eies og driftes av Statnett, og et distribusjonsnettanlegg som vil eies og driftes av Lyse Elnett. Etter avtale mellom Statnett og Lyse Elnett, vil Statnett bygge begge deler av transformatorstasjonen, men Lyse Elnett vil overta distribusjonsnettanlegget når det er ferdig.

Figur 1 Regional plassering av Fagrafjell stasjon.

2.1 Tekniske planer

Anleggene som Statnett og Lyse Elnett har fått konsesjon for oppsummeres under. 3D-modell bilder over anlegget gis i vedlegg 2.

Statnett har fått konsesjon for følgende anlegg i Fagrafjell transformatorstasjon:

- 6 stk. 420 kV bryterfelt
- 6 stk. 300 kV bryterfelt
- 3 stk. 132 kV bryterfelt
- 3 stk. 420/132 kV 300 MVA transformatorer
- 2 stk. 420/300 kV 1.000 MVA autotransformatorer
- Kontrollhus Statnett (ca. 350 m²)
- Oppmøte- og lagerbygg (ca. 820 m²)
- Nødvendig høyspenningsanlegg
- Adkomstveg til transformatorstasjonen fra Foss-Eikeland bestående av ca. 1.420 m eksisterende veg og 1.240 m ny veg

- 105 dekar til stasjonstomt, og sikringssone rundt transformatorstasjonen som utgjør ca. 102 dekar
- Et tilsammen ca. 50.000 m² stort permanent massedeponi på/ved transformatorstasjonen for deponering av ca. 180.000 m³ masser.
- Et ca. 3.600 m² stort fordrøyningsbasseng ved transformatorstasjonen
- 6 stk. 420 kV bryterfelt for fremtidige utvidelser

Lyse Elnett har fått konsesjon for følgende i Fagrafjell transformatorstasjon:

- Kontrollhus Lyse Elnett (ca. 240 m²)
- 6 stk. 132 kV bryterfelt
- 2 stk. 132kV bryterfelt for fremtidig utvidelser
- Nødvendig høyspenningsanlegg

Det kan også være behov for å grave ned fiberforbindelse fra endemastene og inn til stasjonen. For mer informasjon rundt de tekniske detaljene og konsekvenser, henvises det til konsesjonssøknadene (se liste i kap.1.3.1) og anleggskonsesjonen.

2.1.1 Prosjektering av anlegget

Statnett har inngått en avtale om totalentreprise. Det er entreprenøren / leverandøren som skal prosjektere anlegget. Når plan-, snitt- og fasadetegninger over service- og transformatorbygg er utarbeidet vil disse sendes til NVE for godkjenning.

2.1.2 Ny adkomstvei

Adkomstvegen vil for strekningen fra innkjøring til pukkverk opp til nedre riggområde utføres som oppgradering av eksisterende anleggs-/gårdsveg. Fra hovedriggplass og opp til stasjonsanlegget vil bygges en ny vei, som inkluderer egen avstikker til hovedport for Lyse Elnett sitt anlegg. Tegninger over ny adkomstvei vises i vedlegg 3.

Det kan også være behov for utbedringer/opprusting av eksisterende adkomstvei fra Foss-Eikeland inn til pukkverket.

Trasè for ny adkomstveg er drøftet med berørt grunneier ved flere anledninger, og det er gjort tilpasninger for å imøtekomme grunneiers ønsker.

2.1.3 Vannhåndtering

I forbindelse med etablering av Fagrafjell stasjon, vil det være nødvendig å fjerne myr fra tomten. For å begrense de potensielle effektene på bekken nedstrøms, vil det etableres et permanent fordrøyningsanlegg for vann ut fra stasjonsområdet.

Dette anlegget etableres der det allerede er en dam, som ble etablert der i forbindelse med masseuttak/steinbrudd. Dette steinbruddet er nå fylt igjen og tilbakeført, men deler av dammen eksisterer fortsatt. Bekkene gjennom stasjonsområdet går i dag gjennom denne dammen.

Fordrøyningsbassenget skal håndtere avrenning i byggefasen og overvann i driftsperioden og vil beholdes etter at anlegget er ferdig bygd.

2.1.4 Massedeponi

Det vil etablere et permanent massedeponi vest/sørvest for stasjonsanlegget med en beregnet kapasitet på inntil ca. 180.000 m³. Deponiet vil brukes for organiske materiale, steinstøv og overskuddsmasser/morenemasser som ikke er egnet for oppfylling. Basert på masseberegningen, vises vedlegg 4 planene for avslutning av massedeponiet.

Ved avvik fra beregnet volum, vil Statnett sikre at arrondering følger prinsippene i vedlegg 4 og ha en god landskapstilpasning. Det viktigste er at massedeponiet avsluttes på en god måte. Området brukes i dag som beitemark og består av ujevnt terreng med stein. Overflate istandsettes slik det gjenspeiler dagens overflate. Istandsatte arealer vil tilsås med en egnet beitefrøblanding.

2.2 Endringer fra konsesjonsgitt tiltak

Det er ikke foretatt endringer av de konsesjonsgitte tiltakene (ledning og stasjon).

2.3 Dialog med berørte

Som en del av anleggsplanleggingen og MTA-utarbeidelsen, har Statnett vært i kontakt med berørte parter.

2.3.1 Kontakt med berørte myndigheter

Statnett har informert berørte kommuner, Fylkesmannen og Fylkeskommunen i Rogaland om planene i forbindelse med konsesjonsprosessen.

I forbindelse med utarbeidelse av MTA-planen, har Statnett gjennomført følgende formelle møter:

- Time kommune, 14. mars 2019
- Sandnes kommune, 13. mars 2019
- Fylkesmannen i Rogaland (telefonmøte) mars 2019
- Rogaland Fylkeskommune, 13. mars 2019 og 16. oktober 2019

2.3.2 Kontakt med Lyse Elnett

NVE har stilt vilkår om at MTA-planen skal utarbeides i samarbeid med Lyse Elnett for deres anlegg på stasjonsområdet. Statnett har hatt tett dialog med Lyse Elnett i forbindelse med planlegging av arbeid knyttet til stasjonen.

2.3.3 Kontakt med berørte grunneiere og rettighetshavere

Konsesjons- og tilleggsøknadene har tidligere blitt lagt ut på offentlig høring, og det har blitt holdt offentlige informasjonsmøter.

I forbindelse med utarbeidelse av MTA-planen, har Statnett gjennomført følgende informasjonsmøter:

- Informasjonsmøte for berørte grunneiere ved stasjonstomt, 15.oktober 2019
- Åpen kontordag / Informasjonsmøte Sandnes, 16.oktober 2019.

Det sendes ut en informasjonsbrosjyre til berørte grunneiere og denne vil gjøres tilgjengelig på offentlige steder og på Statnetts nettsider.

2.4 Faglige vurderinger / Forarbeider

Statnett har utført følgende faglige vurderinger i forbindelse med MTA-planleggingen.

2.4.1 Kulturminner

Fagrafjell stasjon ligger i et område med store mengder fredede kulturminner. Gjennom konsesjonsprosess og arbeid med MTA-planen har Statnett hatt jevnlig dialog med kulturminnemyndighetene. Stasjonstomt og adkomstvei har vært kontinuerlig justert gjennom konsesjonsprosessen for å få en best mulig plassering med tanke på kulturminner.

Rogaland fylkeskommune har utført kulturminneregistreringer (§9-undersøkelser) for samtlige konsesjonsgitte tiltak. Det ble gjort arkeologiske registreringer i området rundt Fagrafjell i 1990. Det er gjort nye registreringer i 2017 som del av prosjektet Lyse – Fagrafjell. Kunnskapsgrunnlaget vurderes som bra.

Rogaland Fylkeskommune varslet innsigelse mot stasjonsplanen på grunn av direkte og indirekte konflikter med automatisk fredede kulturminner. Statnett har søkt Riksantikvaren, via Rogaland fylkeskommune, om dispensasjon etter kulturminnelovens §8 for bygging av stasjonen. Dispensasjon må innvilges før anleggsarbeidet kan starte.

Det vil bli lagt stor vekt på å hindre direkte kontakt med kulturminnelokaliteten på Fagrafjell. Lokaliteten og enkeltobjektene inngår i kart og situasjonsplaner som skal legges til grunn for entreprenørens arbeid. En nærmere beskrivelse av hvordan kulturminner skal hensyntas under anleggsarbeidet gis i kap. 3.8.

Statnett har inngått dialog med Rogaland fylkeskommune / Stavanger museum om mulighet til å ta ut pollensøyler fra myr før anleggsarbeid starter opp. Dette for å sikre ytterlige kildeverdier knyttet til ødegårdsanlegget og eventuelle funn som blir gjort der transformatorstasjonen skal bygges.

Dersom det skulle bli behov for nye tiltak, transportruter med mer, vil Statnett avklare arealbruken med Fylkeskommunen i forkant.

2.4.2 Drenering av vann og myr

Det går et myrdrag fra området rett nordøst for stasjonen og delvis inn i stasjonsområdet. Denne vil bli drenert ut som følge av stasjonsoppbyggingen. Statnett planlegger etablering av en enkel terskel / oppdemming nordøst for stasjonstomten for å bevare vannstand i resterende deler av myrdrag.

2.4.3 Hensyn til hekkende fugler

I konsesjonsvedtaket stilles det vilkår om en vurdering av om anleggsaktivitetene kan tilpasses hekking av hubro og at hekkeplassen sørøst for Fagrafjell stasjon best mulig kan skjermes. Lokaliteten vil berøres både av stasjons- og ledningsarbeid. Tiltak knyttet til anleggsarbeid for ledningen omtales i MTA-plan for ledningsbygging.

I forbindelse med stasjonsarbeid vil det ikke være behov for helikopterflyging over eller nær dette området. Potensial for forstyrrelse knyttet til sprengning, grunnarbeid og bygging av stasjonsanlegget. I dette området er det også intensiv anleggsvirksomhet ved to pukkverk med tilsvarende anleggsaktivitet, og hubro har hekket på tross av dette.

Konsesjonsvedtaket stiller vilkår om at hekkelokaliteten følges opp under anleggsarbeid. Statnett vil engasjere en ornitolog til å utføre registrering/lytting av lokaliteten. Dette vil gi en indikasjon om det samlede anleggsarbeidet har påvirket lokaliteten negativt. Det understrekes at hekking kan påvirkes av aktiviteter utenom anleggsarbeid, og disse vil ikke vurderes nærmere.

Det er enkeltobservasjoner av flere fuglearter med ulik status på rødliste over sårbare og truede arter. Dette gjelder hønsehauk (NT), myrhauk (EN), vipe (EN), åkerrikse (CR), dvergdykker (VU) og vaktel (NT). Så lenge observasjonene er enkeltobservasjoner, har vi ikke grunnlag for å konkludere at området er viktige leve- og hekkeområder for disse artene. Statnett ser derfor ikke grunn til å gjennomføre særskilte tiltak med tanke på artene.

2.4.4 Hensyn til vaktel

I konsesjonsvedtaket stilles det vilkår om at forhold til vaktel skal beskrives. Fuglen kommer til kornåkerne i juni/juli og drar igjen i august. Stasjonstomten berører ikke arealer der det dyrkes korn. Det forventes dermed ingen direkte konflikt..

2.4.5 Verdifull naturtype

Innenfor planområdet til den nye stasjonen ligger en naturtype med kystlynghei. Naturtypen er verdsatt til B – viktig. Den preges av svak hevd og noe gjengroing. Naturtypen vil bli sterkt påvirket av prosjektet og et areal på ca 140.000 m² vil gå tapt.

OED sitt konsesjonsvedtak stiller vilkår om at MTA-planen skal beskrive og drøfte hvordan Statnett i samråd med Fylkesmann og kommunene kan bidra med dekning av rimelige kostnader fortrinnsvis til eksisterende skjøtselstiltak av kystlynghei i Time og Sandnes kommune.

Statnett vil engasjere biologer for å gjøre en detaljert kartlegging av naturtypens utstrekning og tilstand som underlag for en vurdering av kompensierende tiltak. Naturtypen kystlynghei er avhengig av skjøtsel for å unngå gjengroing, og uten aktiv forvaltning av området vil det ofte gro igjen.

Statnett vil engasjere faglig råd for å finne egnede tiltak for å kompensere tap av kystlynghei på stasjonstomt. Kompensasjon skal være rimelig og i forhold til naturtypens tilstand og tapt areal. Statnett vil inngå dialog med Fylkesmannen og Time/Sandnes kommune. En plan for kompensierende tiltak vil fremlegges for NVE når den foreligger.

2.4.6 Systemvurdering Fagrafjell-Stølaheia

Statnett har i samarbeid med Lyse Elnett satt i gang en utredning av videre netttiltak for å redusere sårbarheten i nettet mellom Fagrafjell og Stølaheia transformatorstasjon. Statnett vil oversende nødvendig dokumentasjon på et senere tidspunkt.

2.5 Prosjektets fremdriftsplan

Anleggsarbeidet planlegges igangsatt februar 2020. Anleggsperioden vil vare i ca. 4 år. Hele transformatorstasjonen er planlagt ferdigstilt og idriftsatt sommer 2023. Fremdriftsplanen vil kunne endre seg i løpet av prosjektet.

3. BESKRIVELSE AV ANLEGG SARBEIDET

I dette kapittelet redegjør Statnett for hvordan anleggsarbeid skal gjennomføres, og hvilket hensyn som skal tas til det ytre miljøet og omgivelsene. Arealbruksgrenser og restriksjoner vises på arealbrukskart (vedlegg 1).

3.1 Fossilfri anleggsplass

Statnett har besluttet at Fagrafjell transformatorstasjon skal bygges som en fossilfri anleggsplass. Alle anleggsmaskiner skal enten være elektriske eller gå på biodiesel som følger standard EN 15940 (HVO/BTL). Eventuell bruk av anleggsmaskiner med annet drivstoff skal avklares med Statnett. Dette gjelder innenfor definert anleggsområde. Statnett kan etter avtale med entreprenøren gi unntak for transport til byggeplass av byggevarer, betong, etc.

3.2 Transport

I anleggsfasen vil det være et stort behov for transport av utstyr, stein, overskuddsmasser, materiell og personell inn og ut av anleggsområdet. Adkomst til stasjonstomt i både anleggs- og driftsfase planlegges fra Fv505 ved Foss/Eikeland og videre på eksisterende og ny adkomstvei frem til stasjonsområdet (vedlegg 1).

Før adkomstvegen er etablert, må det bygges en midlertidig adkomstveg inn til stasjonstomten. Statnett har sett på to alternative traséer som vist på kartene i vedlegg 1. Nordlig adkomst er Statnetts foretrukket løsning, men er avhengig av dispensasjon fra kulturminneloven. Dispensasjonssøknaden er til behandling hos Riksantikvaren. Statnett har også sett på en alternativ løsning med adkomst fra sørvest via Kalbergveien. Denne løsningen innebærer bruk av eksisterende vei og etablering av en midlertidig vei inn til anleggsområdet. En endelig avgjørelse om valg av midlertidig vei vil tas før anleggsstart.

Det vil bli etablert interne anleggsveger innenfor anleggsområdet.

Statnett har som mål å begrense ulempene knyttet til transport mest mulig, bl.a. gjennom god informasjon til berørte. Det vil vurderes fortløpende hvilken form for informasjon som er mest hensiktsmessig.

Det kan være behov for noe terrengkjøring i forbindelse med tiltak utenfor stasjonsgjerdet.

3.3 Anleggsområdet

Anleggsområdet defineres som stasjonstomt, adkomstveg og deponier, samt midlertidige arealer for utbygging (se vedlegg 1).

Ved anleggsstart vil hele anleggsområdet avgrensnes med byggegjerde (inngrepsgrense). Dette for å sikre anleggsområde mot uvedkommende og beitende dyr, men også for å sikre at anleggsområdet begrenses og arbeid ikke komme i konflikt med natur- eller kulturverdier.

3.3.1 Riggplasser

Det vil etableres en hovedriggplass langs adkomstveien nordvest for stasjonstomten (se kart i vedlegg 1) som vil brukes i hele anleggsperiode. Det vil også kunne etableres rigggarealer innenfor stasjonstomten. Riggplasser vil blant annet brukes til lagring av materialer, utstyr og steinmasser, verksted og brakker, oppstillingsplass for maskiner, knuseverk og lagring av drivstoff.

3.3.2 Massetak

Etableringen av transformatorstasjonen krever at grunnen stabiliseres, frostsikeres og planeres. Dette gjøres ved å etablere en sprengsteinsfylling. I tillegg er det behov for masser av ulik gradering. Noen masser vil bli produsert av steinmasser fra utsprenging av byggegrop. Dersom massebalanse ikke oppnås, vil supplerende masser bli tilkjørt fra eksisterende steinbrudd i nærområdet

3.3.3 Midlertidige massedeponier

Detaljer knyttet til permanent massedeponi er omtalt i kap.2.1.4.

To midlertidige deponier vil etableres nord på stasjonstomta for mellomlagring av masse. Vekstmasse fra stasjonstomten skal mellomlagres for bruk i istandsetting av anleggsområder, veikanter og deponier.

3.4 Skogrydding

Det er ikke skog i området. Kratt og annen vegetasjon ryddes som en del av grunnarbeid.

3.5 Forurensning

Kontroll av forurensning og avfall vil håndteres av entreprenøren i henhold til internkontrollforskriften. Statnett vil kontrollere entreprenørens oppfølging av egen internkontroll. Avfallshåndtering følges opp månedlig gjennom entreprenørens rapportering.

Statnett vil varsle naboer og berørte om særlig støyende aktiviteter.

Vernede vassdrag

Prosjektområdet drener til to vassdrag, Figgjoelva og Orreelva, som er vernede vassdrag vernet i verneplan I i 1973 (se Figur 2). Prosjektet vil ikke påvirke vassdragene fysisk i form av fysiske tiltak. Den nedre del av adkomstveien og deler av hovedriggplassen drenerer mot Figgjoelva. Resterende areal drenerer mot Orreelva.

Dette krever ekstra aktsomhet tilknyttet anleggsvirksomhet med potensiell forurensningsfare, med tilhørende beredskap og avbøtende tiltak.

En av de første aktivitetene i grunnarbeidsfasen vil være etablering av fordrøyningsbassenget (se kap.2.1.3), og avrenning fra store deler av anleggsområdet vil ledes gjennom fordrøyningsbassenget. Fordrøyningsbassenget vil også kunne fungere som en beredskaps plass dersom det oppstår utslipp til vann.

Figur 2 De to vernede vassdragene som berøres av prosjektet.

3.6 Drikkevann

Anleggsarbeid vil foregå i et område som i stor grad er uten offentlig vann- og avløp. Det er ingen brønner registrert i GRANADA-databasen, men det kan forventes at det finnes vannforsyningsbrønner i prosjektområdet i forbindelse med gårdsdrift, bolig og fritidsbolig. I disse tilfellene vil Statnett vurdere potensial risiko knyttet til anleggsarbeid, og om det er behov for tiltak.

3.7 Naturmangfold

Statnett har gjennomgått offentlige databaser som naturbasen og artsdatabank for å oppdatere grunnlag fra konsesjonssøknadene / konsekvensutredningene. I tillegg er det innhentet oppdatert data over rødliste arter (data unntatt offentlighet). Faglige vurderinger som er utført i forbindelse med MTA-planlegging omtales i kap.2.4.

Deler av stasjonstomt og nærliggende områder er registrert som utvalgt naturtype kystlynghei. Anleggsplanlegging har forsøkt å begrense ulempe og konflikt med naturtypen (se kap.2.4.5).

Det er ikke registrert prioriterte arter eller økologiske funksjonsområder som anleggsarbeid vurderes å komme i direkte konflikt med.

Det er ikke registrert svartliste plantearter som anleggsarbeid kan komme i konflikt med. Dersom det oppdages svartliste plantearter under anleggsarbeid, vil det gjøres en vurdering om behov for å iverksette tiltak.

Forhold til fugler er omtalt tidligere i kap.2.4.3 og 2.4.4.

3.8 Kulturminner

Stasjonsprosjektet ligger i et område med mange automatisk fredete kulturminner og det har vært jevnlig dialog med kulturminnemyndighetene (se kap.2.4.1).

Tidlig i anleggsfasen skal det settes opp anleggsgjerde rundt hele stasjonsområdet/anleggsområdet for å hindre at anleggsarbeid berører kjente kulturminner.

En kort strekning av den nye adkomstveien krysser et fredet kulturminner hvor Statnett har søkt dispensasjon. Statnett vil sørge for at fotavtrykk til anleggsarbeid i dette området holdes til et minimum, og sikre kulturminner gjennom skilting og avsperring. Veien vil også bli lagt på terrenget uten behov for sprengning i dette området, men vekstlaget må fjernes før vegen kan bygges.

Ved bruk av midlertidig adkomstvei fra nord (se kap.3.2) vil Statnett ved behov iverksette tiltak for forsterking av veien. Dette vil gjøres i samråd med Rogaland Fylkeskommune.

I og med at det er registrert mange kulturminner i Fagrafjell-området, kan det ikke utelukkes funn av nye kulturminner ved gravearbeid. Dersom det under anleggsarbeid støtes på ukjente kulturminner, skal anleggsarbeid i området stanses og kulturminnemyndighetene varsles.

3.9 Landbruk og skogbruk

Arealet for Fagrafjell transformatorstasjon består i hovedsak av åpen fastmark og noe innmarksbeite. Statnett ønsker å begrense ulempene for landbruk i anleggsfasen, men samtidig må det regnes med noen ulemper knyttet til anleggsaktivitetene.

Anleggsområdene skal sikres i hele anleggsperioden slik at husdyr på beite ikke blir skadet.

Det må forventes noen restriksjoner på bruk av gjødselutstyr o.l. i nærhet av anleggsområdet. Dette forholdet skal drøftes mellom berørte grunneiere og Statnett for å begrense ulempe for begge parter i anleggsfasen.

Statnett vil holde naboer og bønder i nærheten orientert om anleggsaktivitetene, blant annet med tanke på hensyn til husdyr/hester.

3.10 Friluftsliv og reiseliv

Det er en begrenset friluftaktivitet i området rundt Fagrafjell stasjon. Det går ikke stier gjennom stasjonsområdet, og det er derfor ikke behov for å legge om ruter. Anleggsområdet vil bli gjerdet inn og det vil bli satt opp informasjonstavler som orienterer om tiltaket.

Traktorvegen som går fra pukkverk opp til Sandskallen nord for stasjonsområdet brukes som turvei. Deler av denne veien berører av anleggsområdet ved hovedriggplass, og vil legges om i anleggsfasen.

3.11 Terrenginngrep og istandsetting

Statnett skal planlegge og gjennomføre anleggsarbeid slik at varige sår i terreng minimaliseres. Det vil i størst mulig grad tas vare på toppmasser (jord og vegetasjon) for bruk i istandsetting rundt stasjonsområdet og anleggsplassen, samt i overganger mellom veger og tilgrensende terreng. Det permanente massedeponiet skal arronderes og tilpasses landskapet, deretter jordslås og revegeteres. Arealer brukt til midlertidige deponier skal tilbakeføres.

I istandsettingsarbeid, skal Statnett tilrettelegge for naturlig revegetering. Av ulike årsaker kan det i enkelte områder også være aktuelt å så og/eller gjødsle, f.eks. ved stor risiko for erosjon. Det skal tilsås på istandsatt massedeponi for å gjenskape beiteareal. I bratte skråninger vil det kunne bli benyttet kokusmatter eller andre tiltak for å sikre rask etablering av vegetasjon og for å hindre erosjon.

Statnetts håndbok for terrengbehandling gir veiledning for hvordan terrenginngrep og istandsetting skal gjennomføres. Håndboken finnes på www.statnett.no.

VEDLEGG

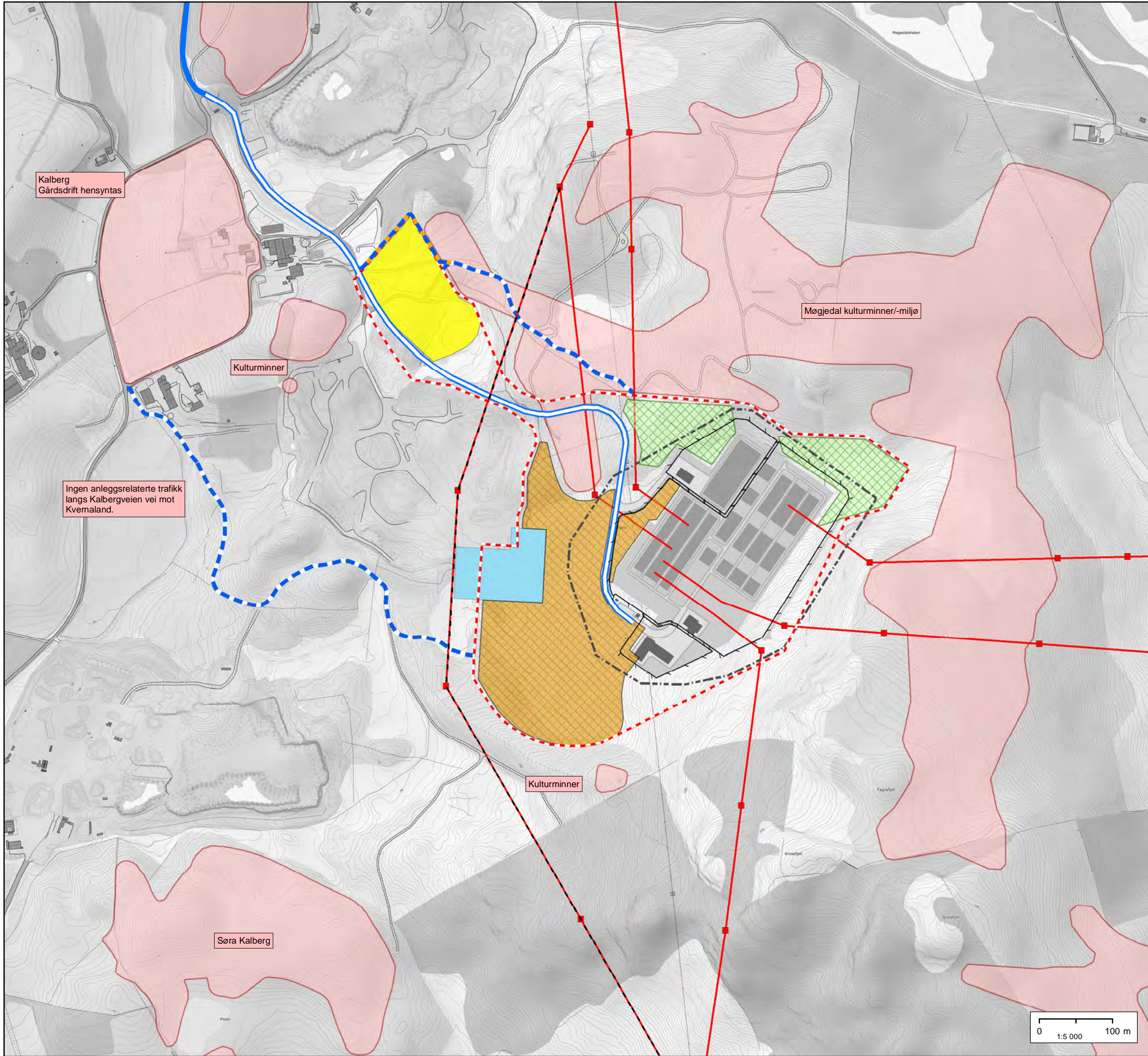
Vedlegg 1. MTA-plan kart

Vedlegg 2. Bilder fra 3D-modell – illustrasjon av stasjon

Vedlegg 3. Ny adkomstvei

Vedlegg 4. Plan og snitt, permanent massedeponi

Vedlegg 1. MTA-plan kart / arealbrukskart

MILJØ-, TRANSPORT- OG ANLEGGSPPLAN

Denne MTA-planen gjelder arbeid knyttet til ny Fagrafjell stasjon. Arbeid knyttet til nybygging/riking av ledninger håndteres i en egen MTA-plan.

MTA-kart skal leses sammen med plandokumentet. Alle som jobber på anlegget skal være kjent med planens innhold og krav til arbeid.

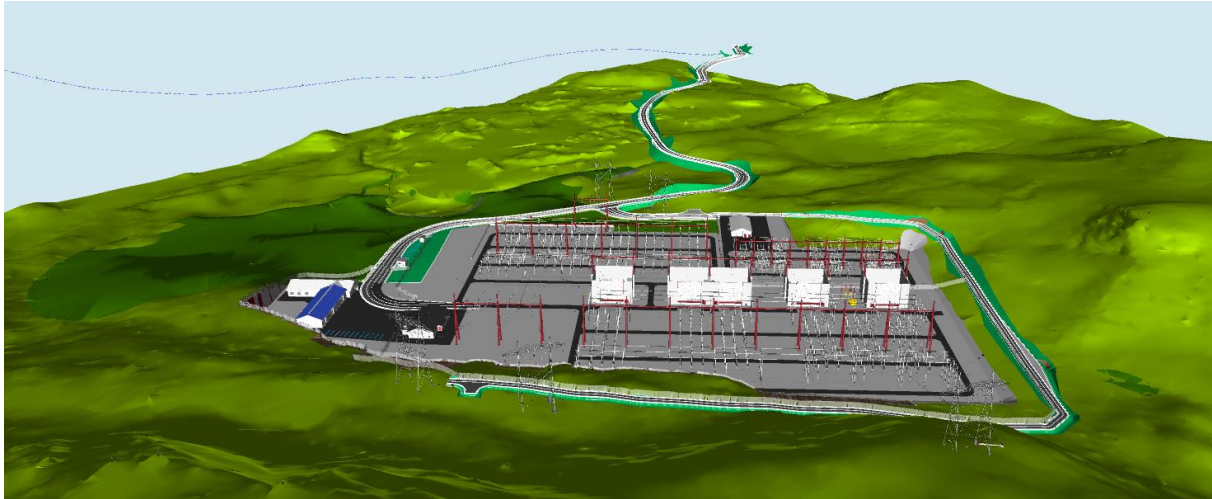
Tegnforklaring

Stasjons- og ledningsanlegg	Adkomst og anleggsområder
Eiendomsgrense	Adkomstvei - eksisterende
Stasjonsgjerde	Adkomstvei - ny permanent
Bygninger	Midlertidig adkomstvei
Ve- og parkeringsareal	Midlertidig omlegging traktorvei
Elektriske anlegg	Inngrepsgrense
Opparbeidet areal	Hovedriggrområde
Fordrøyningsbasseng	Permanent massedeponi
Ny mast	Midlertig massedeponi
Ny ledning	Restriksjonsområde
Midlertidig ledning	Restriksjonsområde

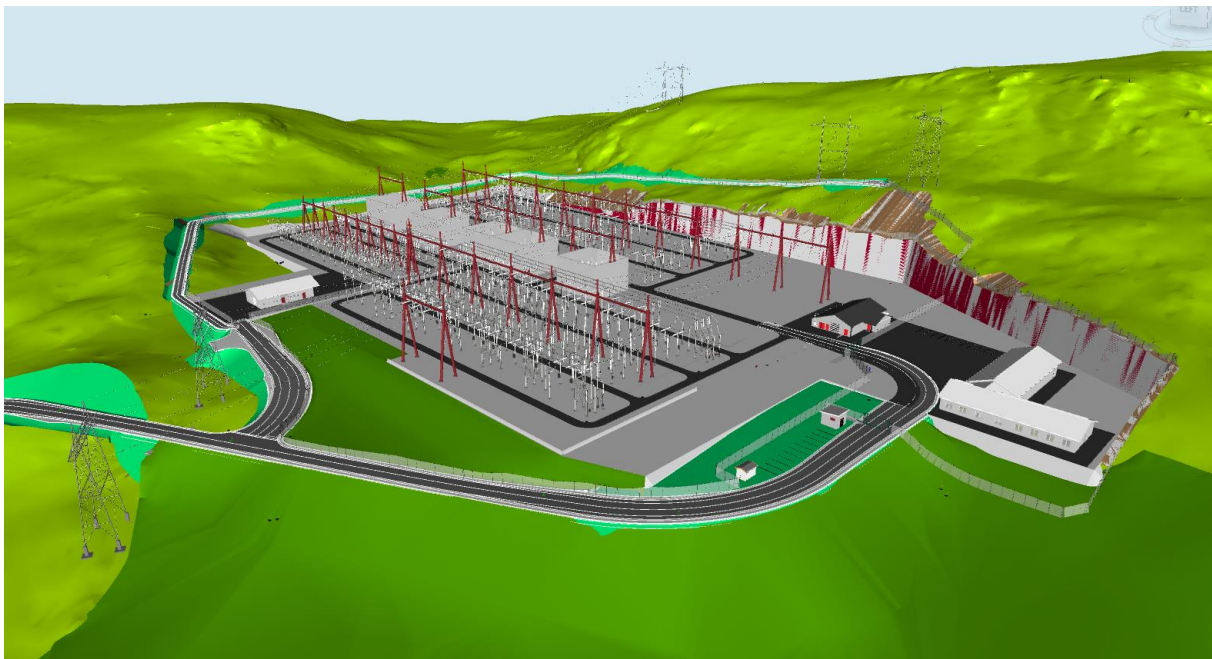
Rev	Revisjon	Tegnet	Kontr.	Kontr.	Godkj.	Dato
Prosjekt: Lyse-Fagrafjell						Målstokk: Se kartet
Tittel: Miljø-, transport- og anleggsplan Fagrafjell stasjon						Tegnet: JCS
						Kontrollert: JAB
						Kontrollert: SLB
Tegningsleverandør: Statnett						Godkjent: IM
						Dato: 25/10/19
Firmas tegningsnr:						Erstatter tegning: -
Ansvarlig: B&A	Utførende: BPA	Objekt:	Blad: 1 av 1	Format: A3	Dokument ID: 17/01601-66	Rev: 1.0

Vedlegg 2. Bilder fra 3D-modell – illustrasjon av stasjon

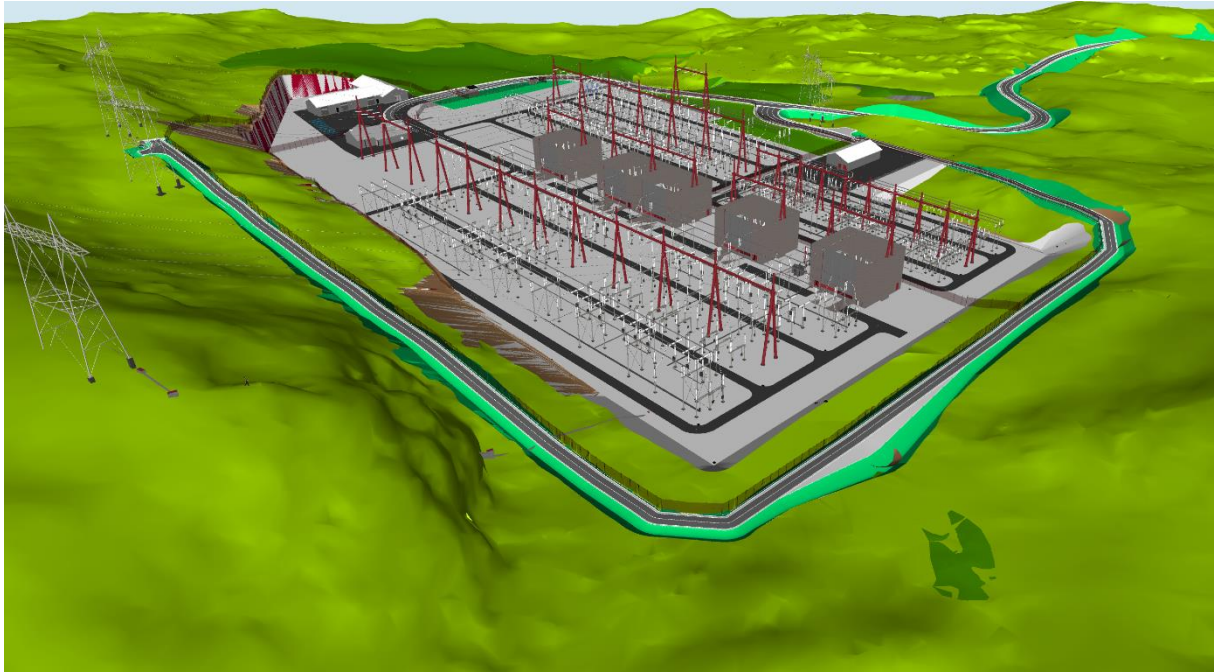
Vedlegget gir bilder over stasjonsområdet og er tatt ut fra 3D-modellen.

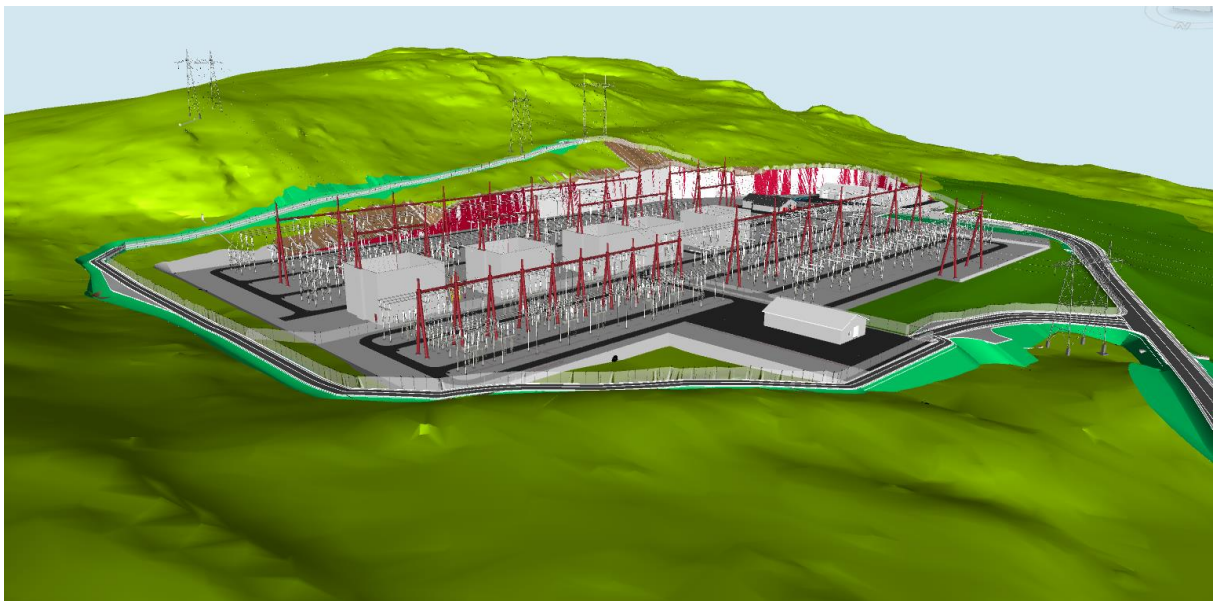
Transformatorstasjonen sett fra sørøst.

Transformatorstasjonen sett fra vest.

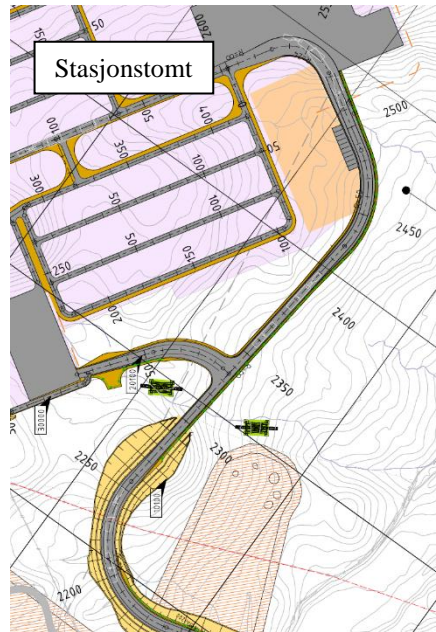
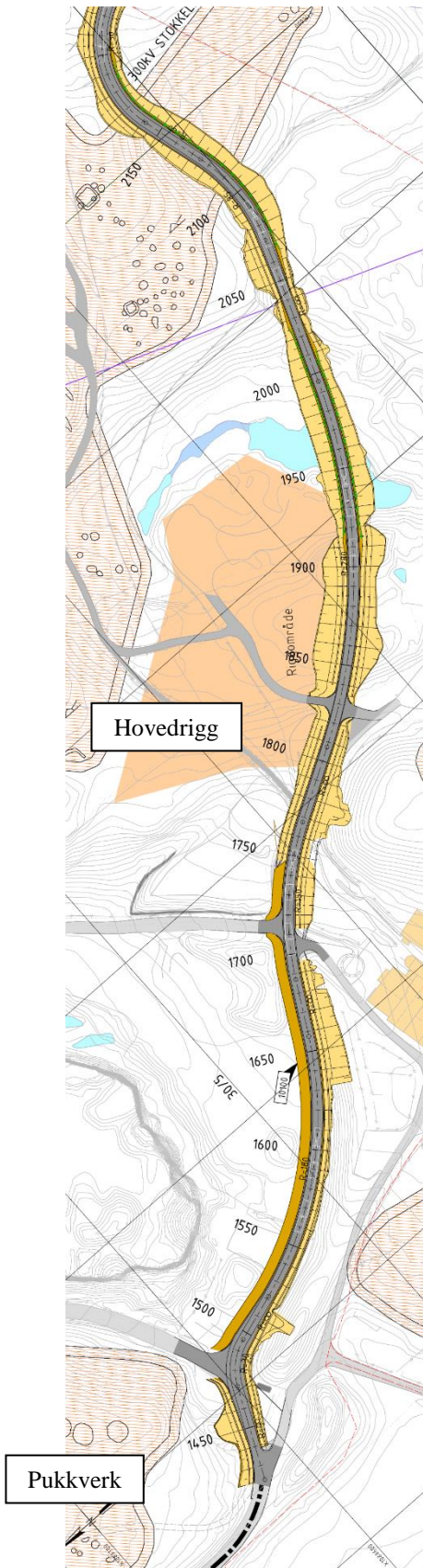
Transformatorstasjonen sett fra øst.

Transformatorstasjonen sett fra nord.

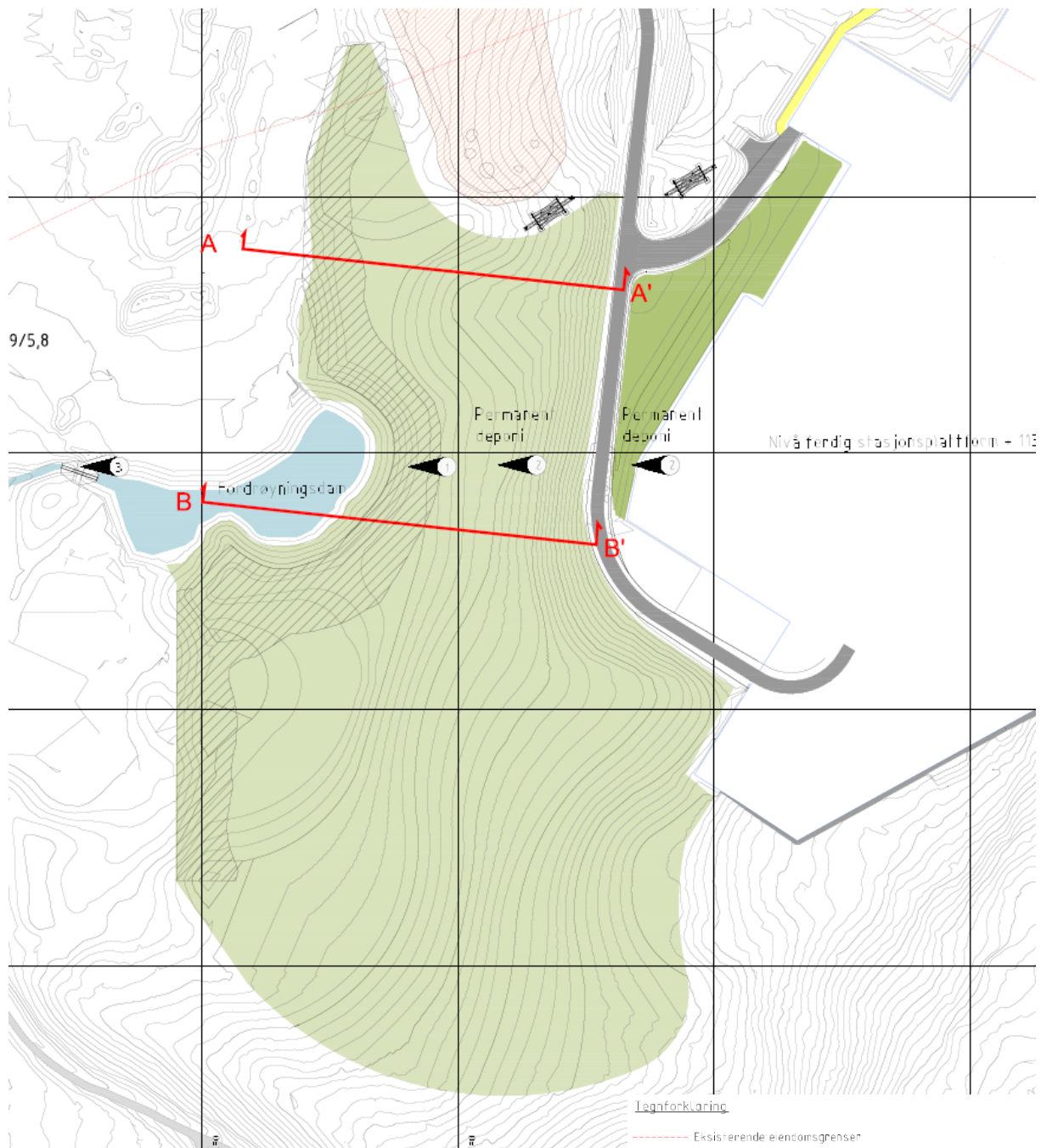

Vedlegg 3. Ny adkomstvei

Planskisse av ny adkomstvei

Vedlegg 4. Permanent massedeponi

Planskisse over permanent massedeponi

Legnforklaring

- Eksisterende eiendomsgrenser
- Permanent deponi for organiske og ikke-organiske løsmasser
- Permanent deponi for ikke-organiske masser
- Fordrøyningsdam
- Motfylling/sjeté av morenemasser

**Snitt tegning over permanent
Massedeponi (A-A)**

